

Asia: VN/1646/2020

Lausuntopyyntö sosiaaliturvakeskuksen välimietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistäminen (välimietinnön ehdotukset 1 ja 2) 1.1 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset hakuajat ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä etuuksissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia etuuksien hakuajojen yhtenäistämällä voisi olla?

Tukimuotoja sosiaaliturvajärjestelmässä on nykyisin niin paljon, että se muistuttaa lähinnä tilkkutäkkiä ja on erittäin monimutkainen ja haasteellinen asiakkaiden kannalta. Monimutkaisuus ja tilkkutäkkimäisyys johtuu pitkälti siitä, että jokaiseen elämäntilanteeseen on oma tuki ja tuella omat ehdonsa, jotka poikkeavat toisistaan (esim. opiskelija, kotivanhempi, työtön, yrittäjä...)

Ihmisen siirtymät statukselta toiselle ovat hankalia ja aiheuttavat ongelmia erityisesti silloin, kun statukset limittyvät. Erilaiset hakuajat monimutkaistavat tilannetta. On myös takautuvia hakuajokoja, joita on vaikea hahmottaa.

Sosiaaliturvaan liittyvää byrokratiaa tulisi helpottaa erityisesti perusturvan ja toimeentulotuen osalta yhdenmukaistamalla hakuajokoja, käsitteitä ja maksatuskäytäntöjä. Asiakkaille on tarjottava riittävä yksilöllinen tuki hakemusten laadintaan, jotta asiakas olisi oikealla etuudella, tukien alikäytöltä välttyttäisiin eikä viimesijaiseen turvaan toimeentulotukeen tarvitsisi turvautua.

1.2 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset tulo- ja palkkakäsitteet ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä tilanteissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia tulo- ja palkkakäsitteiden yhtenäistämällä voisi olla?

Tulo- ja palkkakäsitteiden selkeyttäminen ja yhtenäistäminen on tärkeä tavoite. Erilaiset tulo- ja palkkakäsitteet vaikeuttavat järjestelmän ymmärtämistä ja voivat johtaa joko etuuksien hakemattomuuteen tai takaisinperintään.

Kielellisesti käsitteiden tulee olla ymmärrettäviä ja riittävän selkokielisiä, jotta asiakas voisi ymmärtää, mitä mikin asia (esimerkiksi etuuden ja tulon yhteensovittaminen) merkitsee hänen omassa tilanteessaan. Nykyiset epäkohdat tulojen huomioimisessa eri etuuksien osalta tulee selvittää ja ottaa huomioon uudistuksessa.

Selvitettävä on myös, miten käsitteiden yhtenäistäminen vaikuttaisi etuuksien myöntämisedellytyksiin ja tasoon

2. Toimeenpanon monimutkaisuus ja digitalisaation mahdollisuudet (välimietinnön ehdotukset 3 ja 4)2.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 3 valmistelussa?

Digitalisaation edistämisessä on huomioitava se, että Suomessa on iso joukko ihmisiä, joilla pienituloisuudesta, köyhyydestä tai jostain muusta syystä johtuen ole käytössään tietokonetta, älypuhelinta tai internetyhteyttä. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 alle 2200 € nettotuloilla olevista kotitalouksista tietokonetta ei ollut 20 prosentilla eikä internetyhteyttä 15 prosentilla kotitalouksista.

Kirjastot ja yhteis palvelupisteet voivat olla pitkän matkan takana. Kun ei ole laitteita syntyy osaamisen puutteita. Yksityisyyden suoja tulisi huomioida asiointissa. Voivatko kirjastovirkailijat tai muut vapaaehtoiset huolehtia toisten puolesta esimerkiksi hakemuksen tekemisestä?

Kaikille kansalaisille tulee tarjota yhdenvertaiset palvelut ja etuudet myös muilla tavoilla yksilöllisenä kohtaamisena. Eri ikäryhmät tulee huomioida palvelujen suunnittelussa ja käyttöönotossa.

On huolehdittava myös siitä, että asiakas saa riittävästi tietoa ja ohjausta oman asiansa hoitamiseksi. Tietoruvan osalta on huomioitava, että asiakas voi seurata ja hallinnoida omia tietojaan ja niiden luovutusta.

2.2 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 4 valmistelussa?

Asiakkaiden yhdenvertaisuus on turvattava digitaalisten palvelujen kehittämisessä. Kaikilla kansalaisilla ei ole pankkitunnuksia eikä mahdollisuuksia käyttää digitaalisia laitteita. Vaihtoehtoiset palvelumuodot on turvattava.

3. Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet (välimietinnön ehdotukset 5, 6 ja 7)3.1 Onko eri etuuksia ja eläkkeitä koskevien lakien työkyvyttömyyden käsitteissä epätarkoituksenmukaisia eroja ja jos kyllä, niin millaisia?

Työkyvyn ja työkyvyttömyyden määrittelyä ja arviointia tulee selkeyttää. Yksi ongelma on, että työttömyystilastoissa on runsaasti tosiasiallisesti työkyvyttömiä työnhakijoita, jotka eivät ole päässeet työkyvyttömyyseläkkeelle, vaikka ratkaisu olisi hoitavan lääkärin/ tahon mielestä selkeä.

Kerättären ja Oivon selvityksen (2018) mukaan jopa 90 prosenttia työikäisten työttömänä olevien työkyvyttömyyseläkehakemuksista hylätään, kun työikäisillä prosentti on noin 30. Syyt tähän ja palveluiden mahdollinen puute tulee selvittää.

Ristiriitaa on myös siinä, kun 300 sairauspäivärahopäivää tulee täyteen, mutta ei saa eläkettä, tulee henkilön hakeutua työttömäksi työnhakijaksi, vaikka vaiva, esimerkiksi pitkäaikais sairaus, ei ole parantunut.

Etusjärjestelmää tulee selkeyttää siten, että ihmisen elämäntilanteen mukaan hän pystyy siirtymään esimerkiksi sairauspäivärahalla kuntoutustuelle ilman katkoja siten, ettei tarvetta toimeentulotuen tarpeeseen syntyisi.

3.2 Mitä muutoksia lainsäädäntöön (erityisesti etuus- ja palvelulainsäädäntö) tulisi tehdä, jotta lainsäädäntö tukisi työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista sekä olemassa olevan työkyvyn hyödyntämistä?

Etusjärjestelmää tulee kehittää kokonaisvaltaisesti siten, että ihminen on oikealla etuudella ja oikean palvelun piirissä. Työkyvyn selvittelyssä tulee ottaa huomioon tosiasiallinen työkyky diagnoosin sijasta. Henkilön tulee saada tarvitsemansa kuntoutuspalvelut kuntoutuakseen työelämään ja sairaanhoito, jos sairaus niin vaatii. Etuudet ja palvelut tulee turvata sairastuneelle koko sairauden ajaksi. Ihmisiä ei tule sanktioida työnhakuvelvoitteilla, mikäli heidän työkykynsä ja terveystensä ei siihen riitä.

Osa-aikatyön vastaanottaminen tulee tehdä sujuvaksi ja etuuden ja ansiotulon yhteensovittaminen joustavaksi henkilöille, joille osa-aikainen työ on toimintakyvyn kannalta paras ratkaisu.

Työttömien terveystarkastusten toteutuminen tulee varmistaa, että ne toteutuvat kaikilla hyvinvointialueilla tarkoituksenmukaisesti. Palveluketjujen laadusta ja toimivuudesta tulee huolehtia, että ihmiset saavat tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti.

3.3 Komitea ehdottaa arvioitavaksi mahdollisuuksia liittää työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyviin etuuksiin kannustimia ja veloitteita osallistua palvelutarpeen arviointiin ja yhdessä asiakkaan kanssa sovittaviin palveluihin. Ehdotuksen mukaan palvelujen saatavuus ja saavutettavuus tulee huomioida. Mitä palveluja ehdotetun arvioinnin tulisi koskea?

Palvelutarpeen arviointi tulee tehdä aidossa yhteistyössä asiakkaan kanssa asiakasta kuullen. Hyvinvointialueet ovat uusia ja aloittaneet vasta työnsä. Monilta alueilta on kuulunut, että sosiaalityössä on henkilöstövajetta ja saatavuusongelmia.

Asiakkaat kaipaavat eniten yksilöllistä tukea ja neuvontaa omaan tilanteeseensa, jotka voivat olla varsin vaihtelevia. Työ, talous, terveys, asuminen ja sosiaaliset suhteet saattavat olla solmussa. Etuuskien ja palveluiden vastikkeellisuus ja uhka mahdollisista sanktioista on omiaan herättämään epäluottamusta kertoa tilanteistaan. Palveluketjuissa tulee huomioida asiakkaan tosiasialliset mahdollisuudet osallistua niihin (esimerkiksi digitaaliset laitteet ja mahdolliset matkakustannukset).

Maksullisissa palveluissa tulee huomioida asiakasmaksulain 11 pykälä asiakasmaksun alentamisesta tai perimättä jättämisestä vähävaraisilla.

4. Työttömyysturva, työllisyyden edistäminen ja osittainen työllistyminen (välimietinnön ehdotukset 8 ja 9)
4.1 Komitea ehdottaa, että työmarkkinatuen toimivuutta ja uudistamistarpeita selvitetään tilanteissa, joissa työmarkkinoille pääsy tai niille palaaminen on vaikeutunut. Mitä tilanteita ehdotetun selvityksen tulisi koskea?

Työmarkkinatuen saajien työkykyyn ja osaamisen päivittämiseen tulee kiinnittää huomiota. Ensin työkyvyn kartoitus ja sen mukaisesti tarjottava tarvittavat terveys- ja sosiaalipalvelut. Työttömän opiskelumahdollisuuksia tulee helpottaa ja tarjota erilaisia väyliä kehittää omaa osaamistaan. Opiskeluun tulee luoda taloudellinen mahdollisuus työttömyysturvaa menettämättä.

Työttömien köyhyyttä tulee vähentää korottamalla työttömyysturvan suojaosaa sekä kuntouttavan työtoiminnan kulukorvausta. Etuuksissa tulee huomioida inflaatio ja elinkustannusten nousu.

5. Opiskelu ja osaamisen kehittäminen (välimietinnön ehdotukset 10, 11 ja 12)
5.1 Komitea ehdottaa, että etuusjärjestelmän tulee tukea ihmisten jatkuvaa oppimista ja edistää osallistumisen tasa-arvoa. Miten etuusjärjestelmää tulisi uudistaa, jotta se parantaisi osallistumisen tasa-arvoa ja tukisi jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän uudistamista?

Mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen ja itsensä kehittämiseen on kannatettavaa kaiken ikäisille ja eri elämäntilanteissa oleville. Esteet sen tieltä on poistettava.

5.2 Komitea katsoo, että koulutukseen hakeutumisen tulee olla ensisijaista vailla ammatillista tutkintoa oleville nuorille. Miten nuorten sosiaaliturvaa tulisi uudistaa, jotta etuus- ja palvelujärjestelmien monimutkaisuus ja niiden sisälle asetetut kannustimet eivät aiheuttaisi koulutuksen tai muiden palvelujen ulkopuolelle jäämistä tai jättäytymistä?

Ks. 5.1.

5.3 Komitea ehdottaa selvitettäväksi edellytyksiä käynnistää opintotukijärjestelmän kokonaisuudistus. Millainen opintotukijärjestelmän uudistus tukisi opiskeluaajan toimeentuloa, sujuvaa opiskelua, tavoiteajassa valmistumista ja opiskelijan hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta mielekästä opintopolkua?

Opintotukijärjestelmän tulee tukea nuoren mahdollisuuksia hakeutua koulutukseen ja suorittaa opinnot siten, että toimeentulo ei vaarannu. Opintolainan nostamisen tulee olla vapaaehtoista. Opiskelijoille tulee tarjota riittävät palvelut tukemaan opiskelua ja omaa hyvinvointia.

6. Lasten ja perheiden sosiaaliturva (välimietinnön ehdotukset 13, 14 ja 15)6.1 Komitea ehdottaa työryhmän perustamista lapsilisän uudistamiseksi. Mitä lapsilisäjärjestelmän eri uudistusvaihtoehtojen valmistelussa ja arvioinnissa tulisi ottaa huomioon?

Lapsiperheköyhyys on merkittävä ongelma Suomessa. Itlan mukaan vuonna 2021 noin 121 800 lasta eli pienituloisessa perheessä.

Lapsiperheköyhyyden poistamiseksi on nostettava lapsilisää sitomalla se indeksiin sekä korottamalla yksinhuoltaja- ja monilapsisten perheiden lapsilisää. Lapsilisää tai eri etuuksien lapsikorotuksia ei saa missään tilanteessa leikata. Toimeentulotuessa lapsilisää ei tule laskea tuloksi.

Lisäksi on etsittävä ratkaisuja lasten vuoroasumisen kysymyksiin esimerkiksi ottamalla käyttöön lapsilisään sidottava vuoroasumislisä.

Köyhyyttä kokeville lapsille tulee turvata osallistumisen mahdollisuuksia harrastustoimintaan ja itsensä kehittämiseen

6.2 Komitea ehdottaa lastenhoidon tukien järjestelmän uudistuksen käynnistämistä. Miten ja mistä lähtökohdista lastenhoidon tukien järjestelmää tulisi uudistaa?

Köyhyyden vaikutuksia ja sen siirtymistä sukupolvelta toiselle tulee estää ja lieventää. Varhaiskasvatus-, koulutus-, sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus ja laatu on turvattava. Lapsiperheiden kotipalvelua on vahvistettava. Perheiden pitää saada tarvitsemansa tuki matalalla kynnyksellä.

Tukea tarvitsevat esimerkiksi vaikeasta raskaudesta, synnytyksestä ja synnytysmasennuksesta kärsivät äidit. Pienimpien lasten hoidon kehittämisessä on huomioitava lasten etu ja varhaisen kiintymyssuhteen huomioiminen. Varhaiskasvatuksella tuetaan perheitä, mutta perheellä tulee olla valinnanvapaus ja vaihtoehtoja lastenhoidon järjestämisessä.

Erilaiset perhemuodot on huomioitava uudistuksessa.

6.3 Vanhemmalla on vastuu lapsensa elatuksesta. Mitä muutoksia sosiaaliturva- tai muuhun lainsäädäntöön tulisi tehdä, jotta se tukisi vanhempien elatuskykyä?

Ks 6.1

7. Asumismenot ja asumismenojen korvaaminen (välimietinnön ehdotus 16)7.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 16 edistämässä? Mikä asia tai mitkä asiat on tärkeintä selvittää?

Asumisen hinta on monille pienituloisille kohtuuton. Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentaminen tulee turvata. Yleistä asumistukea ei saa leikata. Asunnottomuuden määrätietoista vähentämistä tulee jatkaa.

Ruokakuntakäsitettä tulee selventää erilaiset perhe- ja asumistilanteet huomioiden.

Monet vähävaraiset joutuvat tukeutumaan toimeentulotukeen asumisen kalleuden vuoksi. Muutto halvempaan asuntoon ei useinkaan ole mahdollista, koska sellaisia ei ole tarjolla. Asuntopolitiikassa tulee kiinnittää huomiota kaavoitukseen ja kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tuotantoon.

8. Toimeentulotuki ja pitkäaikaisen toimeentulotarpeen vähentäminen (välimietinnön ehdotukset 17 ja 18)8.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 17 ja 18 edistämässä?

Suomen perusturvan taso on liian alhainen ja tämä rikkoo kansainvälisiä sopimuksia, joihin Suomi on sitoutunut. Näin totesi Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea viimeksi helmikuussa 2023.

Syyperusteista perusturvaa sairauden, kuntoutumisen, vanhemmuuden ja työttömyyden ajalta tulee korottaa. Perusturvaetuksien tulee riittää kohtuulliseen vähimmäiskulutukseen ilman, että on pakko turvautua toimeentulotukeen. Etuuksien tulee nousta inflaation ja todellisten elinkustannusten mukaisesti. tarkastaa.

Viimesijaista toimeentulotukea voidaan leikata 20–40 %, jos henkilö on menetellyt työvoimapolitiittisesti moitittavasti. Viimesijaista toimeentulotukea ei saa missään tilanteessa leikata, se on ihmisoikeuksien vastaista.

Köyhyyttä ja toimentulotuen tarvetta aiheuttavat etuuksissa olevat karenssit, niiden merkitystä on syytä tarkistaa.

Etuuksien yhdistämiseen tulee kiinnittää huomiota, jotta toimeentulo ei katkea päätöksenteon viipyessä (esimerkiksi työttömyysturvan, kuntoutuksen, sairastumisen selvittely).

Pitkittynyt köyhyys-, johon moni ajautuu käytännössä työttömyyden pitkittyessä, kaventaa ihmisen mahdollisuushorisonttia. Ihminen menee päivästä toiseen selviytymistilaan, jossa on parempi pitää jonkinlainen toimeentulo esimerkiksi etuus, kuin ottaa pienikin riski sen menettämiseksi.

8.2 Mitkä ovat keskeisimmät toimenpiteet, joilla pitkäaikaista toimeentulotuen tarvetta voidaan vähentää?

Pitkäaikainen toimeentulotuen tarve kertoo siitä, että ensisijaisten etuuksien taso ei ole riittävä elämiseen. Toimeentulotukea käytetään myös kompensoimaan asumismenoja.

Pitkäaikaisesti toimeentulotuen varassa olevista tulee ottaa ”koppi”, selvittää elämäntilanne ja palvelutarve. Heidät tulee ohjata niihin palveluihin, joita he ensisijaisesti tarvitsevat. Asiakkaalle tulisi voida nimetä oma sosiaalihuollon yhteyshenkilö. Henkilöt tulee saattaa heidän tilanteensa mukaisesti oikealle etuudelle ja ohjata heitä hakemusten laadinnassa.

9. Etuus- ja palvelupolkujen toimivuus ja palvelujen tarjoaminen (välimietinnön ehdotukset 19, 20, 21, 22, 23, 24 ja 25)9.1 Miten työ- ja toimintakyvyn tukemista, seurantaa ja arviointia sekä työ- ja toimintakykyä tukevia palveluja tulisi vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollossa?

Työttömien työnhakijoiden työkyvyn ylläpitoon liittyvä työkyvyn arviointi ja tarvittaviin palveluihin ohjaaminen ja pääsy tulee olla järjestetty sujuvalla tavalla uusilla hyvinvointialueilla. Terveyspalveluissa on siirryttävä diagnoosiperusteisesta arvioinnista etenevästi toiminta- ja työkykypohjaiseen työkyvyn arviointiin. Palveluiden resursoinnista on huolehdittava, sillä korona-aika on kasvattanut merkittävästi palveluvelkaa mm. työttömien terveystarkastuksissa.

Tosiasiallisesti työkyvyttömät työttömät on tunnistettava paremmin palvelujärjestelmässä. Työkykynsä menettäneiden työttömien työnhakijoiden tulee päästä eläkeselvittelyyn.

Sosiaali- ja terveystalvnelujärjestelmässä on tällä hetkellä merkittäviä puutteita, on henkilöstövajetta ja osa ihmisistä on vailla tarvitsemiaan sosiaali- ja terveystalvneluita. Työttömät ovat julkisen terveystalvnelun varassa, eikä heillä ole varaa käyttää yksityisiä palveluita.

Pitkäaikaistyöttömyys kasvattaa köyhyysriskiä ja monet tinkivät terveystalvnelostaan kuten lääkkeistä ja lääkäriissä käynneistä. Terveystalvnelun asiakasmaksut ovat kynnys lähteä terveystalvneluihin. Asiakasmaksulain 11 § sosiaali- ja terveystalvnelun asiakasmaksujen alentamisesta tai perimättä jättämisestä vähävaraisilla ei sovelleta tarkoituksenmukaisesti. Noin puoli miljoonaa sote-asiakasmaksua päätyy ulosottoon vuosittain.

9.2 Mitä tulisi ottaa huomioon valmisteltaessaA) monialaista asiakassuunnitelmaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä?B) työkyky- ja kuntoutuspalvelujen yhtenäistä tietopohjaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä?C) vastuutyöntekijä-mallia eniten tukea tarvitseville?

A) Asiakassuunnitelma on tehtävä yhdessä asiakkaan kanssa häntä aidosti kuullen ja hänen tarpeistaan lähtien

C) Vastuutyöntekijä-mallin kehittäminen eniten tukea tarvitseville on kannatettavaa.

9.3 Mitä muuta tulisi ottaa huomioon alaluvun 5.10 ehdotusten edistämisessä?

-

10. Sosiaaliturvajärjestelmän kannustin- ja byrokratialoukut (välimietinnön ehdotukset 26 ja 27)10.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 26 ja 27 osalta?

Sanktioilla ja leikkauksilla ei paranneta sosiaaliturvaa eikä sillä saada aikaan toivottuja työllisyysvaikutuksia. Oikea-aikaisilla palveluilla ja ihmisten elämäntilanteisen huomioimisella ja selvittämällä on kannustavaa vaikutusta. Sosiaaliturvan yksinkertaistaminen vähentää myös byrokratialoukkuja. Työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamista tulee joustavoittaa.

11. Asumis- ja työperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus (välimietinnön ehdotukset 28, 29 ja 30)11.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 28, 29 ja 30 edistämisessä?

-

12. Syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistäminen ja yhdistäminen ansioturva huomioiden (komitean esitys seuraavalle hallitukselle)

12.1 Komitea esittää syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä ansioturva huomioiden alaluvussa 6.1. Tarkoituksena on selkeyttää ja yksinkertaistaa vaiheittain etuusjärjestelmää ja sen toimeenpanoa sekä helpottaa siirtymistä etuudelta toiselle. Mitä hyötyjä ja haasteita perusturvaetuuksien yhtenäistämiseen ja yhdistämiseen voi liittyä?

Perusturvaetuuksien yhtenäistämisen ja yhdistämisen selvittäminen on kannatettavaa.

12.2 Mihin suuntaan perusturvaetuuksien yhtenäistämistä tulisi kehittääA) etuuksien ehtojen osalta?B) toimeenpanon osalta?

-

13. Ehdotusten priorisointi13.1 Välimietinnössä on komitean 31 ehdotusta tuleville hallituksille. Mitä kolmea ehdotusta tulisi edistää ensimmäisenä ja miksi?

-

14. Julkisen talouden kestävyys14.1 Sosiaaliturvauudistuksessa tehtävät ratkaisut voivat joko vahvistaa tai heikentää julkista taloutta pitkällä aikavälillä. Komitea on linjannut, että uudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys työllisyyttä ja väestön työ- ja toimintakykyä vahvistamalla. Tulisiko sosiaaliturvan uudistamisella tavoitella parannusta julkisen talouden kestävyteen pitkällä aikavälillä ja jos kyllä, niin miten?

-

15. Komitean linjaukset toisen kauden työlle

15.1 Komitea on linjannut toisen kautensa työstä alaluvussa

-

15.2 Mihin suuntaan lueteltuja kokonaisuuksia tulisi kehittää?

-

16. Mitä muuta haluat todeta sosiaaliturvauudistuksesta?

EAPN-Fin painottaa, että sosiaaliturvauudistuksessa on huomioitava ja punnittava erityisesti köyhyysriskissä ja heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten toimeentulo ja palvelut.

Tilastokeskuksen julkaisu maaliskuussa 2023 kertoo, että lähes 900 000 suomalaista oli vuonna 2021 köyhyys- tai syrjäytymisriskissä. Viime vuonna noin seitsemällä prosentilla kotitalouksista oli joko vaikeuksia tai suuria vaikeuksia saada tulot riittämään pakollisiin menoihin. Osuus kasvoi hieman vuodesta 2021.

Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrää kasvatti erityisesti suhteellisen pienituloisuuden kasvu noin sadallatuhannella ihmisellä. Pienituloisia oli noin 700 000 eli vajaat 13 prosenttia kotitalousväestöstä.

Sosiaaliturvakomitea on koonnut keskeiset ongelmakohdat välimietintöön ja työtä tulee jatkaa. Nykyinen tilanne ei ole kestävä yhteiskunnan eikä tukea tarvitsevien asukkaiden kannalta.

Uudistusta tulee edistää siten, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat ja huomioidaan kansainväliset sopimukset. Perusturvan taso tulee saattaa sille tasolle, jota kansainväliset sopimukset ja huomautukset edellyttävät.

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi syksyllä 2022 toimintasuunnitelman köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi Suomessa vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteet liittyvät Euroopan unionin määrittelemään samaan tavoitteeseen.

Suomen asiakirjan laatimsvaiheessa pyöreän pöydän keskusteluun osallistuneiden puheenvuoroissa korostui erityisesti toimivien palveluiden ja riittävän perusturvan merkitys köyhyyden vähentämisessä. Osallisuuden tukeminen nähtiin keskustelussa yhtenä keskeisimmistä syrjäytymistä torjuvista tekijöistä. Esiin nousi erityisesti myös lapsiperheiden kokemana köyhyys ja tarve tehokkaille toimenpiteille sen vähentämiseksi. Puheenvuoroissa korostettiin ammattilaisten verkostomaisen työskentelyn ja asiakaslähtöisten palvelujen tärkeyttä. Myös palveluiden saatavuuden merkitystä pidettiin keskeisenä. Nämä seikat ovat huomionarvoisia tulevassa uudistustyössä.

Valkonen-Jusslin Leena
Suomen köyhyyden vastainen verkosto EAPN-Fin - Leena Valkonen